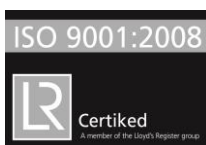

Jaarverslag 2013
handicap + studie

Colofon

Titel	Jaarverslag 2013, handicap + studie
Auteur	Inge den Boer
Versie	1.0
Datum	April 2014

Expertisecentrum handicap + studie
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
Tel: 073-6800783
www.handicap-studie.nl

© Expertisecentrum handicap + studie 2014

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1 Beleid	1
1.1 Missie.....	1
1.2 Visie	2
2 Ontwikkelingen onderwijsveld.....	5
3 Werkzaamheden	7
3.1 Projecten	7
3.2 Steunfondsprojecten	9
3.3 Extern gefinancierde projecten	11
3.4 Trainingen	11
3.5 Advies en Infolijn.....	13
3.6 Informatievoorziening	13
3.7 Netwerk	16
3.8 Open Huis.....	17
4 Organisatie	19
4.1 Verhuizing en bedrijfsvoering	19
4.2 Personeel.....	19
4.3 Evaluatie handicap + studie	20
4.4 Bestuur en staf.....	20

Inleiding

Voor Expertisecentrum handicap + studie was 2013 een jaar van nieuwe dingen; een nieuw onderkomen in 's-Hertogenbosch, een nieuwe website, veel nieuwe contacten en natuurlijk nieuwe projecten. Ook heeft handicap + studie zich steeds beter gevormd naar haar nieuwe rol van partner van hogescholen en universiteiten. Wat ooit begon als een studentensanatorium is nu uitgegroeid tot een katalysator en innovator voor onderwijsinstellingen op het gebied van studeren met een beperking. Door in projecten samen te werken met hoger onderwijsinstellingen en studenten en daar nieuwe kennis en inzichten te brengen, wil handicap + studie het onderwijssysteem veranderen zodat het voor iedere student toegankelijk is.

Het project De Werkvloer Op! weerspiegelt goed de nieuwe rol van handicap + studie als partner en katalysator van onderwijsinstellingen. Doel van het project is onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het implementeren van hun beleidsplan 'Studeren met een beperking' en zo de kennis over en verantwoordelijkheid voor studenten met een beperking te verspreiden onder het personeel van de onderwijsinstelling. Ook door middel van praktische trainingen en individueel advies aan onderwijsprofessionals heeft handicap + studie haar kennis en expertise op het gebied van studeren met een beperking gedeeld.

Dat goed beleid rond studeren met een beperking hard nodig is, bewijst het onderzoek Studeren met een functiebeperking 2012, uitgevoerd door ResearchNed/ITS. Uit dit onderzoek komt naar voren dat tien procent van de studenten in het hoger onderwijs tijdens zijn studie wordt belemmerd door een functiebeperking. Veertien procent van de studenten met een beperking in het hbo is vijf jaar na de start van de studie uitgevallen zonder diploma. Handicap + studie heeft de resultaten van dit onderzoek op een aansprekende manier gepresenteerd in een handige factsheet.

Een mooie afsluiting van een enerverend jaar was het Open Huis. Zo'n 80 onderwijsprofessionals kwamen een kijkje nemen in het nieuwe kantoor in 's-Hertogenbosch, waar ze werden getraakteerd op diverse presentaties en workshops. Het was goed om te zien dat er veel interesse is voor het thema studeren met een beperking.

Het Open Huis heeft handicap + studie weer genoeg inspiratie opgeleverd voor veel mooie nieuwe projecten.

1 Beleid

In 2011 is de opdracht van handicap + studie gewijzigd. De primaire opdracht is nu het ondersteunen van hoger onderwijsinstellingen op het gebied van studeren met een beperking. In het kader van de nieuwe koers heeft handicap + studie haar missie en visie herzien.

In 2011 is 'Studeren met een functiebeperking' opgenomen in het accreditatiekader voor het hoger onderwijs. Daarmee is ook de rol van handicap + studie gewijzigd van persoonlijke dienstverlener voor individuele studenten naar partner van hogescholen en universiteiten. Deze koerswijziging is in de afgelopen jaren steeds verder uitgewerkt. Er is geregeld overlegd met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) over de nieuwe opdracht van handicap + studie en de voortgang van deze transitie.

Expertisecentrum handicap + studie ontwikkelt activiteiten gericht op ondersteuning van onderwijsinstellingen. Centraal in de dienstverlening van handicap + studie staan de zeven thema's uit het referentiekader van de commissie Maatstaf. De thema's vormen de pijlers van het activiteitenplan van handicap + studie. Daarnaast organiseert handicap + studie studiebijeenkomsten rond de Maatstafthema's voor het onderwijsveld. Ook ondersteunt handicap + studie de onderwijsinstellingen bij het integreren van de thema's in hun voorzieningen, producten en diensten, bijvoorbeeld door middel van projecten als De Werkvloer Op! (zie hoofdstuk 3.1)

Handicap + studie is bezig met de transitie naar een vraaggestuurde dienstverlening aan onderwijsinstellingen. In 2013 zijn er in samenwerking met diverse hogescholen en universiteiten projecten ontwikkeld en uitgevoerd naar aanleiding van vragen of signalen uit het onderwijsveld (zie hoofdstuk 3).

De nieuwe koers vraagt andere competenties van de medewerkers. Zij hebben zich sinds 2011 steeds meer ontwikkeld als adviseurs. Om hun adviesvaardigheden te verbeteren, hebben ze in 2013 een training gevolgd. Ook hebben zij hun netwerk verbreed en richten zij zich niet alleen maar tot studentendecanen, maar ook tot aanpalende beleidsterreinen en medewerkers zoals ICT, studieloopbaanbegeleiding, voorlichting en kwaliteitszorg.

1.1 Missie

In het kader van de nieuwe koers heeft handicap + studie haar missie en visie herzien.

Handicap + studie, expertisecentrum voor onderwijs en handicap, stimuleert dat jongeren met een beperking succesvol kunnen studeren in een opleiding van hun keuze in het hoger onderwijs.

Handicap + studie streeft naar inclusief hoger onderwijs, waaraan zoveel mogelijk verschillende studenten kunnen meedoen en waarin bijzondere aanpassingen steeds minder nodig zijn.

Handicap + studie stimuleert en ondersteunt instellingen voor hoger onderwijs in de ontwikkeling van geschikt en passend onderwijs voor al haar studenten. Dergelijk onderwijs zorgt ervoor dat studenten met een beperking:

- hun focus kunnen richten op hun studie omdat zij geen speciale voorzieningen hoeven te regelen;
- zich meer verbonden voelen met hun onderwijsinstelling en studiegenoten omdat zij niet langer een bijzonder of lastig geval zijn;
- door hun onderwijsinstelling gezien worden als een meerwaarde voor het onderwijs.

Handicap + studie neemt verantwoordelijkheid voor het thema 'studeren met een beperking in het Nederlands hoger onderwijs'. Hiervoor werkt zij continu aan een actuele visie over studeren met een beperking in de toekomst.

1.2 Visie

Expertisecentrum handicap + studie ondersteunt hogescholen en universiteiten bij het toegankelijk maken van onderwijs voor studenten met een beperking. Door zich te richten op mogelijke veranderingen in het onderwijssysteem, streeft handicap + studie naar oplossingen die niet alleen voor de individuele student, maar juist voor grotere groepen studenten belemmeringen wegnemen.

De begeleiding en opvang van studenten met een beperking is de verantwoordelijkheid van de instellingen voor hoger onderwijs. Expertisecentrum handicap + studie biedt daarbij ondersteuning op twee manieren. Praktisch advies biedt concrete en direct inzetbare oplossingen. Daarnaast is handicap + studie een katalysator en innovator op het gebied van studeren met een beperking door in projecten samen te werken met hoger onderwijsinstellingen en studenten en daar nieuwe kennis en inzichten te brengen.

In advies en trainingen sluit handicap + studie aan bij de huidige situatie in het hoger onderwijs. Zij biedt praktische en uitvoerbare oplossingen voor actuele vraagstukken, waarmee direct verbeteringen aangebracht kunnen worden in de toegankelijkheid van de onderwijsinstellingen. Handicap + studie behandelt adviesvragen servicegericht en snel. Daarnaast kunnen onderwijsinstellingen handicap + studie inschakelen als hun belangenbehartiger in Nederlandse en Europese politiek.

Alle diensten van handicap + studie worden ontwikkeld in overleg met onderwijsinstellingen en studenten. Op deze manier garandeert handicap + studie dat deze werkzaamheden aansluiten bij de behoeften van het hoger onderwijs.

De ontwikkelde expertise wordt door handicap + studie gedeeld met het veld. Een belangrijke rol van handicap + studie is om kennis te verzamelen, te verrijken en te communiceren met verschillende professionals in het hoger onderwijs.

Handicap + studie biedt meer dan alleen advies op maat en werkt aan een positief toekomstperspectief voor studeren met een beperking. Hiervoor maakt handicap + studie gebruik van wettelijke, onderwijskundige, politieke en sociale veranderingen en nieuwe wetenschappelijke inzichten die te maken hebben met studeren met een beperking en, meer algemeen, het Nederlandse hoger onderwijs.

Handicap + studie werkt aan inclusief onderwijs op basis van Universal Design en Universal Design for Learning. Deze stromingen in design en onderwijs streven naar een omgeving die universeel bruikbaar is voor mensen met verschillende behoeften. Vanwege haar streven naar inclusief onderwijs richt handicap + studie haar samenwerking niet alleen op aangewezen aandachtspersonen met betrekking tot studeren met een beperking. In een inclusieve onderwijsomgeving is namelijk elke onderwijsprofessional in zekere mate verantwoordelijk voor de toegankelijkheid voor studenten met een beperking. Handicap + studie richt zich op het wegnemen van belemmeringen voor succesvol studeren van studenten met een beperking. Door welke beperking deze belemmeringen veroorzaakt worden is voor handicap + studie minder relevant, omdat veel belemmeringen in het hoger onderwijs door allerlei verschillende beperkingen veroorzaakt kunnen worden.

2 Ontwikkelingen onderwijsveld

In 2013 zijn er een aantal veranderingen doorgevoerd in het onderwijs die gevolgen hebben voor studenten met een beperking. Ook gaan er in 2014-2015 een aantal nieuwe wetten van kracht die van invloed zijn op deze studenten.

Wet Kwaliteit in verscheidenheid

Uit onderzoek van het Ministerie van OCW is gebleken dat veel studenten tijdens hun eerste studiejaar uitvallen of switchen. De wet 'Kwaliteit in verscheidenheid' bevat maatregelen die ervoor moeten zorgen dat studenten de juiste studiekeuze maken. De meeste maatregelen zijn in september 2013 ingevoerd. Dit betekent onder andere dat studenten en onderwijsinstellingen in 2014 rekening moeten houden met een vervroegde aanmelddatum (voor 1 mei) en een verplichte studiekeuzecheck. Aan de hand van de studiekeuzecheck kunnen studenten kijken of de opleiding bij hen past.

Uit onderzoek¹ is gebleken dat studenten met een beperking twee keer zo vaak uitvallen als studenten zonder beperking. Een goede matching tussen de aanstaande student en de toekomstige studie is voor studenten met een beperking dus nog belangrijker. Het is daarom zinvol om tijdens studiekeuzeactiviteiten aandacht te besteden aan studeren met een beperking. Handicap + studie pleit ervoor om studeren met een beperking ook tijdens de studiekeuzecheck aan de orde te laten komen. Er kan dan al worden gekeken welke voorzieningen nodig zijn en wat de opleiding kan bieden. Uit hetzelfde onderzoek is gebleken dat studenten die gebruik maken van voorzieningen, minder vaak uitvallen dan studenten die dit niet doen.

Bindend studieadvies

Aan het eind van het eerste studiejaar krijgt elke studenten een bindend studieadvies (BSA). Studenten met een negatief studieadvies moeten stoppen met hun studie. Voor studenten met een beperking kan dit bindend studieadvies een probleem vormen. Uit het onderzoek van Research/ITS is gebleken dat de studievoortgang van studenten met een beperking achter loopt ten opzichte van studenten zonder beperking. Studenten met een beperking halen iets minder studiepunten per periode en lopen vaker studievertraging op. Daarnaast kunnen bepaalde voorzieningen voor studievertraging zorgen zoals bijvoorbeeld aangepaste roosters, opgeknipte stages of het te laat beschikbaar komen van benodigde voorzieningen. Het is daarom belangrijk dat studenten die door hun beperking niet voldoende studiepunten hebben behaald, uitstel kunnen krijgen van het bindend studieadvies en extra tijd en financiering kunnen krijgen.

Participatiewet

Per 1 januari 2015 wordt de participatiewet ingevoerd. Met behulp van deze wet wil het kabinet meer mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk helpen. De gemeenten moeten de wet gaan uitvoeren. Dit betekent dat nieuwe jonggehandicapten die wel kunnen werken bij de gemeente terecht kunnen voor hulp bij het zoeken van passend werk of een bijstandsuitkering. Zij hebben namelijk geen recht meer op een Wajong-uitkering.

¹ Gebaseerd op het onderzoek Studeren met een functiebeperking 2012 door ResearchNed/ITS in opdracht van het Ministerie van OCW.

Voor jongeren met een beperking is het vaak extra lastig om een goede stage- of werkplek te vinden. Handicap + studie zet zich – met het oog op deze participatiewet – in voor meer stageplaatsen en werkplekken voor studenten met een beperking. Bijvoorbeeld door middel van het project 'Meer stage en werk' (zie hoofdstuk 3.2).

3 Werkzaamheden

Opdracht van het Ministerie van OCW aan handicap + studie is het adviseren en ondersteunen van hoger onderwijsinstellingen op het gebied van studeren met een beperking. In dit kader heeft handicap + studie in 2013 een aantal projecten ontwikkeld en uitgevoerd. Daarnaast heeft handicap + studie diverse trainingen georganiseerd voor onderwijsprofessionals en haar informatievoorziening verbeterd door middel van een nieuwe website.

3.1 Projecten

De Werkvloer Op!

Omdat kennis over studeren met een beperking vaak beperkt blijft tot het decanaat van een onderwijsinstelling, heeft handicap + studie het project De Werkvloer Op! ontwikkeld. Doel van het project is onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het implementeren van hun beleidsplan 'Studeren met een beperking' en zo de kennis over en verantwoordelijkheid voor studenten met een beperking te verspreiden onder het personeel van de onderwijsinstelling.

In 2013 heeft handicap + studie binnen Hogeschool Windesheim vier deelprojecten opgezet en uitgevoerd in het kader van De Werkvloer Op! De vier deelprojecten zijn gekoppeld aan vier van de zeven thema's uit het referentiekader van de commissie Maatstaf:

- Digitale toegankelijkheid van Elektronische Leeromgeving (ELO), internet en intranet.
- Scholing van docenten/slb'ers op het gebied van studeren met een beperking (deskundigheidsbevordering).
- Informatievoorziening voor (aankomend) studenten en docenten.
- Kwaliteitszorg (m.b.t. studenten met een beperking).

Handicap + studie heeft 'hands on' samengewerkt met studentendecanen en medewerkers van andere diensten om het beleid rond studeren met een beperking verder te implementeren. Samen met de afdeling voorlichting, de ICT-afdeling en de dienst onderwijs en kwaliteit van Windesheim hebben we een aantal producten ontwikkeld en expertise gedeeld, op maat gemaakt voor Windesheim. Alle uitkomsten van het project kunnen worden gebruikt om andere onderwijsinstellingen voor te lichten over hun beleid op het gebied van studeren met een beperking.

Op de Radboud Universiteit zijn we eind 2013 een soortgelijk project gestart. In dit project staan voorzieningen, deskundigheid van docenten en de overgang naar de arbeidsmarkt centraal.

Ontwikkelde producten

In het kader van De Werkvloer Op! Zijn voor Windesheim de volgende producten op maat gemaakt:

- Verdiepende training over digitale toegankelijkheid voor mensen die betrokken zijn bij het beheer van de ELO.
- Korte handleiding voor docenten over het plaatsen van content op de ELO.

- Basistraining om de deskundigheid van docenten en studieloopbaanbegeleiders op het gebied van studeren met een beperking te bevorderen.
- Een nul-meting om de digitale toegankelijkheid van websites, intranet en ELO's te inventariseren.

Digitalisering studieboeken

Studenten met dyslexie hebben digitale studieboeken nodig om zo te kunnen werken met compenserende software. Het digitaliseren van studieboeken is echter bewerkelijk en kostbaar voor instellingen. Naar aanleiding van ervaringen van de TU Delft met het inscannen van studieboeken, heeft handicap + studie het project Digitalisering studieboeken opgezet. Hierbij is onderzocht welke problemen onderwijsinstellingen en studenten ondervinden bij het digitaliseren van studieboeken en of de aanpak van de TU Delft ook bruikbaar is voor andere onderwijsinstellingen. Daarnaast is er gekeken welke voorleessoftware er op de markt is en hoe gebruiksvriendelijk deze is. Ook is contact gelegd met de Gemeenschappelijke Educatieve Uitgevers in verband met de ontwikkelingen rond Bookshelf (platform voor digitale studieboeken) en het beschikbaar stellen van digitale boeken aan studenten met dyslexie. Binnen OCW is contact gelegd met de beleidsafdeling Jeugd, Onderwijs en Zorg, die zich richt op de invoering van de wet Passend Onderwijs en het beleid rond dyslexie van alle onderwijssectoren coördineert.

Ontwikkelde product(en)

- Rapport vergelijking voorleessoftware voor studenten met een leeshandicap.
- Rapport Bookshelf voorleessoftware.

Universal Design for Learning

Een van de doelen van handicap + studie is om het hoger onderwijs kennis te laten maken met Universal Design for Learning (UDL) en de kennis hierover te ontsluiten. UDL streeft naar toegankelijk hoger onderwijs door bij de ontwikkeling van onderwijs rekening te houden met verschillen in leerstijlen, talenten en mogelijke belemmeringen zodat er ruimte is voor elk studierend talent. Zo hoeft het curriculum achteraf niet te worden aangepast om onderwijs toegankelijk te maken. Dit bespaart kosten voor aanpassingen en begeleiding.

Handicap + Studie adviseur Judith Jansen heeft zich in 2013 beziggehouden met het implementeren en uitrollen van UDL:

“UDL is geen rocketscience maar een concrete manier om onderwijs zo vorm te geven dat het toegankelijk is voor een diverse groep studenten. UDL draagt bij aan de flexibiliteit van het onderwijs omdat je van tevoren al nadenkt over de diverse groep studenten die je krijgt. Zo hoef je achteraf geen 'pleisters' te gaan plakken omdat je je onderwijs zo inricht dat het toegankelijk is voor iedereen. UDL helpt studenten met een beperking omdat het niet meer draait om aanpassingen. Diversiteit is de norm.

Tegelijkertijd blijven redelijke aanpassingen nodig. UDL is geen wondermiddel, maar een inspirerende manier van onderwijs. Wat ik zo mooi vind aan UDL is dat het een brede ingang naar diversiteit is. UDL biedt niet alleen uitkomst voor studenten met een beperking maar ook voor studenten met Nederlands als tweede taal of studenten die naast hun studie ook een baan of kinderen hebben.”

Ontwikkelde producten

- Aparte pagina op de website van handicap + studie met informatie over UDL.
- Artikel 'Ieder zijn eigen toets?' over UDL in Examens, tijdschrift voor de toetspraktijk.

3.2 Steunfondsprojecten

In 2013 heeft handicap + studie het initiatief genomen om een aantal projecten te ontwikkelen en daarbij instellingen te betrekken. Deze projecten hebben veelal betrekking op knelpunten die de onderwijsinstellingen zelf ervaren.

Zo zijn de volgende projecten gestart (looptijd april 2013 tot maart 2014), bekostigd vanuit de Stichting Prof. J.W. van Belkum fonds en de Stichting Prof. Dr. G.C. Heringa fonds:

- **Digitale toegankelijkheid Elektronische Leeromgevingen**
Met een klankbordgroep van ICT-deskundigen van vier HO-instellingen zijn webrichtlijnen voor toegankelijkheid van de ELO van onderwijsinstellingen uitgewerkt. Er zijn twee trainingen ontwikkeld en uitgetest in vier instellingen: een voor ICT'ers en een voor docenten. De trainingen zijn zeer goed ontvangen. ICT'ers zijn door de training in staat zodanig software in te kopen dat de elektronische leeromgeving van meet af aan toegankelijk(er) is voor studenten met een beperking. Docenten kregen richtlijnen aangereikt om hun studiemateriaal toegankelijk te presenteren. Er wordt ook een korte film gemaakt.
De klankbordgroep bestond uit beheerders van ELO's van Stenden Hogeschool, Hogeschool InHolland, Hogeschool Leiden en de Open Universiteit.

- **Toetsing, niet minder maar anders**

Met een klankbordgroep van leden van examencommissies van vijf opleidingen is gewerkt aan een 'referentiekader aangepast toetsen' voor studenten met een beperking. Hiermee krijgen examencommissies handvatten om op een verantwoorde wijze aanpassingen in toetsing en examinering voor studenten met een beperking vast te stellen. Tevens zijn filmpjes gemaakt waarop te zien is hoe studenten met een beperking worstelen met toetsing en examinering. Begin 2014 wordt een communicatieplan uitgewerkt gericht op het verspreiden en bekendheid geven aan het referentiekader en de filmpjes.

De onderwijsinstellingen die hebben meegewerkt aan dit project zijn: Hogeschool Utrecht, Fontys Hogeschool van de Kunsten, Universiteit van Amsterdam, Hanze Hogeschool Groningen, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

Handicap + studie adviseur Lex Jansen heeft zich in 2013 beziggehouden met het referentiekader Toetsing niet minder, maar anders:

“Ik vind het heel belangrijk dat onderwijsinstellingen zich flexibel opstellen. Ze mogen best de grenzen opzoeken en er misschien wel overheen. We zien de laatste jaren dat scholen bang zijn om buiten de gebaande paden te treden. Dit is vervelend voor onze doelgroep. Studenten met een beperking hebben juist een onderwijsinstelling nodig die dit wel durft. Gelukkig zegt de NVAO ook: “Zoek die grenzen maar op, maar wel met beleid.” Als je als examencommissies ervoor zorgt dat je transparant werkt en alle stappen goed vastlegt, dan is het geen probleem om bijvoorbeeld een alternatieve toets te bieden.”

- Studieproces in kaart
Met een klankbordgroep van drie HO-instellingen en de landelijke studentenvertegenwoordigingen worden het primaire studieproces en het begeleidingsproces in kaart gebracht. Doel is om de sleutelmomenten voor studenten met een beperking beter te identificeren en beschrijven. Op deze manier wordt zichtbaar welke sleutelfiguren (medewerkers van onderwijsinstellingen en studenten zelf) een cruciale rol spelen om het studieproces succesvol te laten verlopen. Deelnemende instellingen zijn: Erasmus Universiteit, Haagse Hogeschool, Vrije Universiteit, Hogeschool van Rotterdam aangevuld met studenten van het ISO.
- Meekijken met studenten (beeldvorming)
Voor dit project is intensief samengewerkt met studenten van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht. Zij hebben filmpjes gemaakt van studenten met een beperking. De filmpjes geven elk op geheel eigen wijze een indringend kijkje in de belemmeringen, de dromen en het dagelijks leven van verschillende studenten met een beperking. Tijdens het Open Huis van handicap + studie op 18 december 2013 zijn de filmpjes voor het eerst gepresenteerd. De filmpjes zijn te bekijken via het YouTubekanaal van handicap + studie.

- Meer stage en werk
Handicap + studie brengt in drie regio's onderwijsinstellingen (universiteit, hogeschool en MBO), gemeentes, UWV, bedrijfsleven/instellingen en arbeidsbemiddelaars bij elkaar om meer stage en werk te realiseren voor studenten met een beperking. Concreet betreft het de regio's rond Eindhoven/Helmond, Rotterdam en Friesland. Mede met het oog op de invoering van de participatiewet (herkeuring Wajong'ers) is het van belang dat er ook aandacht is voor de positie van studenten met een beperking uit het hoger onderwijs. Deelnemende instellingen zijn Stenden Hogeschool, ROC Friese Poort, NHL, Van Hall Larenstein, Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit, Zadkine College, Albeda College, TU Eindhoven, Fontys Hogeschool, Summa College, MEE en de gemeenten.
Daarnaast heeft handicap + studie zich aangesloten bij het kennisconsortium CrossOver. In dit consortium zitten UWV, MEE Nederland, AWWN, SBB, Cedris, Vilans en Blik op Werk. Deze partijen kunnen voor ons van belang zijn bij het realiseren van een goede aansluiting op de arbeidsmarkt voor studenten met een beperking. CrossOver heeft een eigen website met informatie voor verschillende doelgroepen zoals jongeren, ouders en werkgevers. handicap + studie is voorzitter van de redactieraad van deze website.
Handicap + studie wil bedrijven stimuleren stageplaatsen te creëren voor studenten met een beperking. In 2013 hebben een aantal multinationals (Shell, Google, L'Oréal, Dow) ons benaderd met de vraag of wij hun vacatures en stageplaatsen kunnen helpen verspreiden onder studenten met een beperking.

3.3 Extern gefinancierde projecten

Handicap + studie heeft in 2013 een aantal projecten uitgevoerd op basis van projectsubsidies.

- Digitale Expertisemodule (DEM) Studeren met ASS
Om te voorkomen dat jongeren met autisme voortijdig uitvallen in het hoger onderwijs, is deze digitale expertisemodule ontwikkeld. De module geeft docenten in ca. 45 minuten inzicht in de belemmeringen van studenten met autisme en biedt praktische oplossingen voor deze belemmeringen. Deze module is in 2012 beschikbaar gekomen met subsidie van de START Foundation en het Fonds Psychische Gezondheid en in 2013 onder de aandacht gebracht van instellingen voor hoger onderwijs. De module is inmiddels door zes instellingen aangeschaft.
- Disability Studies ZonMw
In opdracht van ZonMw heeft handicap + studie het onderzoeksprogramma Disability Studies geëvalueerd. Eerder voerde handicap + studie het secretariaat van dit programma.

3.4 Trainingen

Verdiepende training Studeren met een beperking

Deze training is in 2013 ontwikkeld naar aanleiding van vragen en problemen uit het onderwijsveld. Tijdens de training leren ervaren studentendecanen, coördinatoren

studeren met een beperking en beleidsmedewerkers hoe ze hun kennis in kunnen zetten om hun onderwijsinstelling structureel toegankelijk te maken voor studenten met een beperking. Deze training is één keer gegeven en enthousiast ontvangen door de 16 deelnemers.

Basistraining docenten

In opdracht van Windesheim ontwikkelde handicap + studie een basistraining voor docenten. Deze training is ontwikkeld in het kader van het project De Werkvloer Op! en is zeven keer gegeven.

ELO's en digitale toegankelijkheid

In het kader van het project De Werkvloer Op! heeft handicap + studie een training ontwikkeld over digitale toegankelijkheid voor beheerders van de elektronische leeromgeving. Deze training is één keer op Windesheim georganiseerd en er namen 15 onderwijsprofessionals deel.

Daarnaast is er over dit onderwerp ook een expertisebijeenkomst georganiseerd op Hogeschool Domstad. Vijftien onderwijsprofessionals namen deel aan deze bijeenkomst.

Studeren met autisme en AD(H)D

Op een informatiebijeenkomst rond het thema 'Studeren met ASS' van de Hogeschool van Hall Larenstein is handicap + studie opgetreden als dagvoorzitter. Tijdens de informatiebijeenkomst is ook de digitale expertisemodule over autisme geïntroduceerd die in 2012 is ontwikkeld.

Deze module is ook gepresenteerd op een aantal andere (onderwijs)instellingen, zoals HAS Den Bosch, NHTV Breda, Avans en Hogeschool Utrecht (voor LOS-Educatief). Handicap + studie was als dagvoorzitter ook aanwezig op de informatiebijeenkomst over ASS van de HAN. Deze is door zo'n 50 mensen bijgewoond. Handicap + studie heeft ook de training ASS/AD(H)D in het hoger onderwijs georganiseerd. Hieraan namen zo'n 18 onderwijsprofessionals deel.

Handicap + studie adviseur Nelleke den Boer heeft zich in 2013 beziggehouden met de digitale expertisemodule over autisme:

“Bij docenten en studentendecanen is er veel onwetendheid en onbegrip rond autisme. Studenten met autisme krijgen daardoor weinig begeleiding en stoppen vaak vroegtijdig met hun studie. Docenten en decanen trainen zou een oplossing kunnen zijn, maar die hebben geen tijd om een training of cursus te volgen. Daarom hebben we de expertisemodule ontwikkeld waarin docenten snel en effectief basiskennis op kunnen doen over hoe zij hun onderwijsomgeving met kleine aanpassingen autismevriendelijk kunnen maken.”

Overige trainingen

Handicap + studie organiseerde in 2013 ook een aantal bestaande trainingen zoals de training Stagebegeleiding bij beperkingen (5 deelnemers) en de Inleidende training Studeren met een beperking (12 deelnemers). Daarnaast organiseerde handicap + studie in januari een expertisebijeenkomst over studiekeuze en instroom waaraan 43 mensen deelnamen.

Tevens heeft handicap + studie voor externe partijen een aantal workshops, presentaties en bijdrages verzorgd. Bijvoorbeeld een workshop over dyslexie tijdens de conferentie van Lexima. Op het congres van Disability Studies Nederland heeft handicap + studie een presentatie verzorgd over UDL, in samenwerking met de Vlaamse Stichting Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO). Op de conferentie Ahead in Ierland heeft handicap + studie een posterpresentatie verzorgd over UDL. Handicap + studie heeft ook meegedaan aan een speakerspitch van TEDx met een pitch over UDL.

Tijdens de jaarconferentie van LOShbo heeft handicap + studie de resultaten van het project De Werkvloer Op! Bij Windesheim gepresenteerd en deelgenomen aan een paneldiscussie over studeren met een beperking. Daarnaast heeft handicap + studie in 2013 een train-de-trainermodule ontwikkeld in opdracht van LOShbo.

In samenwerking met IWAL Instituten voor dyslexie heeft handicap + studie in 2013 een aantal keer een groepsonderzoek dyslexie georganiseerd. Studenten die vermoeden dat ze dyslexie hebben, kunnen dit tijdens het onderzoek laten checken. Doordat het onderzoek gedeeltelijk groepsgewijs wordt afgenomen, is het goedkoper dan de meeste andere dyslexie-onderzoeken. Het onderzoek is zes keer georganiseerd voor in totaal zo'n 59 studenten.

3.5 Advies en Infolijn

Onderwijsprofessionals konden via de infolijn en via e-mail contact opnemen met handicap + studie voor advies en ondersteuning.

In 2013 zijn er in totaal 153 vragen via de infolijn binnen gekomen. De meeste vragen werden gesteld door studieadviseurs en decanen. Ook kwamen er nog geregeld vragen binnen van studenten en hun ouders. Veel vragen hadden betrekking op voorzieningen (waar heb ik recht op, wat kan de onderwijsinstelling bieden?) De meest besproken beperkingen zijn dyslexie/dyscalculie en autisme.

Veelgestelde vragen zijn in een FAQ op de website geplaatst.

3.6 Informatievoorziening

Het verschaffen van informatie aan onderwijsprofessionals is een belangrijke taak van handicap + studie. Ons belangrijkste platform hiervoor is de website. Deze is in 2013 geheel vernieuwd. Daarnaast zetten we social media in om onze doelgroep te informeren. Handicap + studie heeft ook nog een aantal papieren uitgaven zoals de algemene informatiefolder en de docentefolder. Deze worden vooral uitgedeeld tijdens trainingen en bijeenkomsten. Nieuwe brochures sturen we in 50-voud naar de contactpersonen van de onderwijsinstellingen. Een aantal onderwijsinstellingen heeft een pakket folders aangevraagd om deze tijdens open dagen/informatiedagen uit te delen.

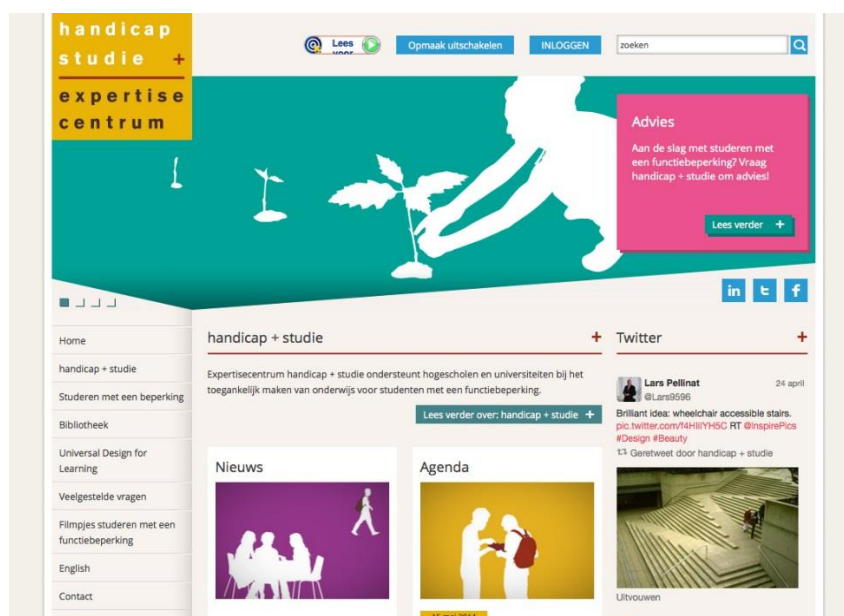
Alle brochures en folders zijn digitaal te verkrijgen via onze website.

Digitale communicatie

De website staat centraal in de communicatie van handicap + studie. In 2013 hebben we een nieuwe website laten ontwerpen die toegankelijker en gebruiksvriendelijker is. De nieuwe website dient als het visitekaartje van handicap + studie. Bezoekers vinden

informatie over onze producten en diensten en kunnen zich inschrijven voor trainingen. Daarnaast is de website een bron van informatie voor zowel studenten als onderwijsprofessionals over studeren met een beperking. Er is praktische informatie te vinden over voorzieningen, wet- en regelgeving, stage en uitstroom. Daarnaast zijn er studietips te vinden, een overzicht van alle hoger onderwijsinstellingen en informatie over beperkingen zoals autisme en AD(H)D. In de bibliotheek zijn al onze brochures, readers en andere publicaties te downloaden. Op de website is ook een FAQ te vinden waarin veelgestelde vragen worden beantwoord.

Bij de ontwikkeling en de vormgeving van de website is veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid. Er is bijvoorbeeld gekozen voor een lettertype en fontgrootte dat gemakkelijk leesbaar is voor bezoekers met dyslexie of visuele problemen. De website is zo ingericht dat hij ook goed te gebruiken is voor mensen met een screenreader.

Elke maand verstuurt handicap + studie een digitale nieuwsbrief met informatie over onze activiteiten en andere interessante nieuwtjes over studeren met een beperking. Er kwamen in 2013 twee extra edities van de nieuwsbrief uit: naar aanleiding van de nieuwe website en het Open Huis. De nieuwsbrief heeft momenteel 838 abonnees. Dit zijn er veel minder dan vorig jaar omdat het abonneebestand is opgeschoond.

Handicap + studie adviseur Inge den Boer heeft zich in 2013 bezig gehouden met de nieuwe website:

“De oude website van handicap + studie was nodig aan vernieuwing toe. Hij was onoverzichtelijk, lastig in gebruik en ouderwets. De nieuwe website sluit veel beter aan bij de andere uitingen van handicap + studie. Hij is veel kleurrijker en oogt toch professioneel. Daarnaast is de site gebruiksvriendelijker door de betere menustructuur en de heldere opmaak. Zowel studenten als onderwijsprofessionals kunnen er uitgebreide informatie vinden over studeren met een beperking. Daarnaast is er ook veel informatie te vinden over de activiteiten van handicap + studie. Het is echt een visitekaartje.”

Handicap + studie maakt ook gebruik van social media. Twitter wordt het meest ingezet. Eind december 2013 had de twitteraccount van handicap + studie ongeveer 2049 volgers. In totaal plaatsten @handicapstudie zo'n 166 tweets over het onderwerp studeren met een beperking. Twee medewerkers van handicap + studie twitteren onder hun eigen naam (Anita van Boxtel en Lex Jansen). Wanneer zij twitterden over werkgerelateerde zaken en studeren met een beperking werden hun tweets geretweet.

Ook LinkedIn wordt gebruikt als informatievoorziening. Handicap + studie is lid van een aantal groepen. Zij levert input en doet er kennis op. Daarnaast heeft handicap + studie ook een Facebookaccount waar ze informatie over studeren met een beperking op plaatst. Omdat handicap + studie zich vooral richt op onderwijsprofessionals zullen vooral twitter en LinkedIn een grote rol blijven spelen in de communicatie.

Publicaties

In 2013 heeft handicap + studie een aantal publicaties verzorgd. Deze publicaties zijn te bestellen en te downloaden via de website www.handicap-studie.nl.

Diverse brochures en factsheets worden daarnaast ook uitgedeeld tijdens trainingen en bijeenkomsten.

Eigen publicaties

Factsheet Cijfers Studeren met een beperking

In deze folder worden op een aansprekende manier de resultaten van het onderzoek Studeren met een beperking 2012 door ResearchNed/ITS inzichtelijk gemaakt.

Docentenfolder Studeren met een beperking

In deze folder vinden docenten informatie over studenten met een beperking en praktische tips die ze kunnen gebruiken om hun onderwijs toegankelijker te maken.

Studentenfolder Gaan Studeren

Jongeren met een beperking die willen gaan studeren vinden in deze folder informatie over studiekeuze, studiestart, rechten, voorzieningen, begeleiding en handige tips voor een succesvolle studie.

Referentiekader Toetsing niet minder, maar anders

Dit referentiekader stelt examencommissies in staat om op een verantwoorde manier alternatieve toetsing en compenserende maatregelen toe te passen. Het bevat praktische tips en voorbeelden.

Rapport vergelijking voorleessoftware voor studenten met een leeshandicap

Deze vergelijking helpt onderwijsinstellingen bij het aanschaffen van software ter ondersteuning van studenten met lees-, schrijf- en spellingsproblematiek.

Onderzoek Bookshelf voorleessoftware

In dit rapport wordt het onderzoek naar het Bookshelf platform beschreven. Uitgezocht is of bestanden uit het Bookshelf platform kunnen worden voorgelezen met voorleessoftware en zijn eventuele knelpunten in kaart gebracht.

Publicaties in andere media

Artikel *Ieder zijn eigen toets?* over UDL in Examens, tijdschrift voor de toetspraktijk

Onderzoek

Via de gebruikerstoets van handicap + studie wordt elk jaar onderzocht hoe tevreden studenten met een beperking zijn over hun opleiding. Via de Nationale Studenten Enquête worden deze studenten ondervraagd over de intake, hulpmiddelen, aanpassingen in het onderwijs, informatieverstrekking en begeleiding en begrip van docenten.

Onderzoeksbureau C.H.O.I. (Centrum Hoger Onderwijs Informatie) verwerkte deze data in opdracht van handicap + studie tot de *Gebruikerstoets 2013*. Deze is te downloaden via de website van handicap + studie.

Handicap + studie was lid van de begeleidingscommissie van het Longitudinale onderzoek Studeren met een beperking, dat ResearchNed/ITS in opdracht van het OCW heeft uitgevoerd. Dit onderzoek is gepubliceerd in 2013 onder de titel *Studeren met een functiebeperking 2012*. In samenwerking met de onderzoekers heeft handicap + studie de factsheet *Cijfers, studeren met een functiebeperking* gemaakt, waarin de onderzoeksresultaten overzichtelijk worden gepresenteerd.

Fact 1 Aantal studenten met een functiebeperking

3 op de 10 studenten in het hoger onderwijs heeft een functiebeperking.

In dit onderzoek geven veel meer studenten (30%) aan dat zij een functiebeperking hebben dan in eerdere onderzoeken. Dit komt omdat hen gevraagd is of om in een lijst met functiebeperkingen aan te geven welke beperkingen zij hebben. Eerdere onderzoekers werkten met een filtervraag, waarin veel studenten zichzelf niet herkenden.

Wat betekent dit?

De meest voorkomende functiebeperkingen zijn onzichtbaar. Ook zijn het beperkingen waaraan niet altijd meteen gedacht wordt bij het woord 'functiebeperking'.

Onzichtbare en onbekende functiebeperkingen zorgen voor veel onbegrip; onbekend maakt onbemind. Het is daarom belangrijk dat studeren met een functiebeperking blijvende aandacht krijgt.

3.7 Netwerk

Hoger onderwijsinstellingen zijn voor handicap + studie de belangrijkste doelgroep. In 2013 is daarom veel aandacht besteed aan het onderhouden en verder uitbouwen van ons netwerk.

In dit kader zijn er gesprekken gevoerd met veel onderwijsinstellingen, zoals Hogeschool Van Hall Larenstein, Hogeschool Windesheim, Hogeschool InHolland, Fontys Hogeschool, Hogeschool Utrecht, Hanze Hogeschool Groningen, Stenden Hogeschool, Hogeschool Leiden, Hogeschool van Rotterdam, Avans Hogeschool, TU Delft, TU Eindhoven, Radboud Universiteit Nijmegen, Vrije Universiteit, Open Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Erasmus Universiteit.

Daarnaast zijn ook de contacten met andere partners versterkt, gericht op kennisdeling, samenwerking en doorverwijzen. Zo heeft handicap + studie deelgenomen aan het netwerk LBS-CSH en de expertgroep Studeren met een functiebeperking van LOShbo. Daarnaast is er contact geweest met VSNU, LSVB, ISO, College voor de Rechten van de Mens, NVA, CG-Raad, UWV, Kenniscentrum CrossOver, ZonMw, LICA, Lexima, Landelijk Expertisecentrum Speciaal Onderwijs, Movisie, Auris, Impuls, Start Foundation, NJR, Cedris, Dedicon, Blik op Werk, Emma@Work, Shell, Dow, L'Oréal en Google.

In het kader van Universal Design for Learning zijn ook de banden met het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs Vlaanderen (SIHO) verstevigd. Afgesproken is om meer samen te werken aan het ontsluiten van kennis over dit onderwerp en sowieso meer kennis te delen en elkaar te betrekken in relevante projecten.

Ook met partners van het internationale kennisnetwerk LINK is over UDL gesproken en zijn afspraken gemaakt over verdere samenwerking.

Handicap + studie houdt zich ook bezig met instroom van het middelbaar naar het hoger onderwijs. In het kader van dit thema zijn er gesprekken gevoerd met LICA, VO Raad (project stimulering LOB), LSVB, ISO, VSNU Aansluitingsnetwerk, Studiekeuze123 en Kennisnet. Ook was handicap + studie aanwezig bij de studiedag Zin en onzin studiekeuzegesprekken en hebben we een presentatie gehouden bij het LICA over de werkzaamheden van handicap + studie.

3.8 Open Huis

Een belangrijke activiteit in 2013 was de organisatie van het Open Huis in december. Tijdens dit Open Huis heeft handicap + studie laten zien waar we ons in 2013 mee bezig hebben gehouden en wat we in 2014 allemaal gaan doen. Dit deden we in de vorm van een aantal workshops. Zo'n 80 belangstellenden kwamen een kijkje nemen in het nieuwe kantoor in 's-Hertogenbosch.

Tijdens diverse parallelsessies liet handicap + studie zien wat ze het afgelopen jaar allemaal gedaan heeft en welke expertise ze in huis heeft. In vier rondes van 20 minuten konden de aanwezigen bijvoorbeeld:

- Een TEDTalk volgen over Universal Design for Learning.
- In gesprek gaan met een student met autisme.
- Brainstormen over de problematiek rond studeren met psychische klachten.
- Een workshop volgen over studeren met een beperking in kwaliteitszorg.
- Het effect van beeldvorming ervaren.

Ter afsluiting van het Open Huis gingen er een aantal filmpjes over studenten met een beperking in première. Deze filmpjes zijn gemaakt door studenten van de HKU in het kader van het project 'Meekijken met Studenten'. Daarnaast waren er ook filmpjes te zien die zijn gemaakt door een professionele filmmaakster in het kader van het project Toetsing niet minder, maar anders. De filmpjes laten elk op een geheel eigen manier zien wat studeren met een beperking betekent.

4 Organisatie

De gewijzigde opdracht van handicap + studie (van hulp aan individuele studenten naar advisering aan hoger onderwijsinstelling) vraagt om een andere strategie en positionering. Directeur Marian de Groot heeft samen met medewerkers veel tijd en energie gestoken in het maken van een omslag in denken, de juiste stappen zetten en het gedrag en de uitingen daaraan aanpassen. Tijdens werkoverleg en in trainingen is hier aandacht aan besteed. Dit heeft geleid tot een meer proactieve houding tot het veld, een intensivering van de netwerkcontacten en werken in projecten samen met de hoger onderwijsinstellingen.

4.1 Verhuizing en bedrijfsvoering

De integratie met CINOP heeft in 2013 geleid tot een verhuizing naar 's-Hertogenbosch, omdat de Utrechtse vestiging van CINOP gesloten is. In 2013 is verder gewerkt aan de integratie van handicap + studie en CINOP. Handicap + studie is overgegaan naar het financiële administratiesysteem AX. De activiteiten zijn steeds meer projectmatig uitgevoerd. Ook is gewerkt aan de invoering van kwaliteitszorg. Handicap + studie heeft dan ook deelgenomen aan de externe audit van de certificerende instantie en mag nu ook het ISO-certificaat voeren.

In verband met de vele veranderingen waarmee handicap + studie te maken heeft, is besloten om een deel van de vacatureruimte pas begin 2014 in te vullen. Het leek goed om eerst orde op zaken te stellen voor een nieuwe collega werd gezocht. Prioriteit lag bij verhuizen, omslag naar projectmatig werken, overgang naar nieuw administratiesysteem, toerusten van de medewerkers en verder versterken van de relatie met het hoger onderwijsveld. Ook de harmonisatie van arbeidsvoorwaarden zal in 2014 zijn beslag krijgen.

Conform afspraken met OCW is een deel van de kosten voor deze transitie vanuit de transitiegelden bekostigd.

De projecten, die in het kader van de beide steunfondsen uitgevoerd worden, zijn pas in april 2013 gestart in plaats van januari 2013. In overleg met het bestuur van beide fondsen is besloten de looptijd van deze projecten te wijzigen naar april 2013 tot maart 2014 (in plaats van januari 2013 tot januari 2014).

In 2013 is bezuinigd op de bedrijfslasten.

4.2 Personeel

Handicap + studie nam in december 2013 afscheid van Anita van Boxtel. Zij is één jaar op reis. Inge den Boer is haar vervanger op het gebied van communicatie.

De medewerkers van handicap + studie hebben steeds meer een adviestaak gekregen voor onderwijsinstellingen en hebben zich steeds meer ontwikkeld als adviseurs. Zij

volgden daarom in 2013 een training adviesvaardigheden. Hierin leerden zij inzicht te krijgen in en sturing te geven aan het adviesproces. Ook drie adviseurs van CINOP Advies hebben deze training gevolgd, mede gericht op de integratie van de verschillende entiteiten van CINOP.

Ook volgden de adviseurs een training over Universal Design for Learning (UDL), aangezien dit een speerpunt is van handicap + studie. Hierin leerden zij hoe UDL te integreren in hun producten en diensten. Tenslotte hebben de medewerkers ook een training relatiebeheer afgerond, gericht op het versterken van de contacten met de hoger onderwijsinstellingen. Ook twee medewerkers van CINOP Advies hebben deze training gevolgd. Door de combinatie van medewerkers is de samenwerking tussen handicap + studie en CINOP Advies versterkt en hebben ook medewerkers van CINOP Advies meer tools in handen gekregen om te werken met Universal Design for Learning.

Daarnaast bevorderde handicap + studie haar deskundigheid op het gebied van studeren met een beperking door het bijwonen van symposia, congressen en studiemiddagen.

4.3 Evaluatie handicap + studie

De staatssecretaris heeft aangekondigd handicap + studie in 2014 te willen evalueren om te kijken of de gewenste veranderingen zijn doorgevoerd. Belangrijk uitgangspunt bij deze evaluatie zal de tevredenheid bij de hogescholen en universiteiten over de geleverde ondersteuning voor hun beleid op het gebied van studeren met een beperking zijn.

Naast een externe evaluatie zal handicap + studie ook een interne evaluatie uitvoeren binnen vooraf met OCW afgesproken kaders.

4.4 Bestuur en staf

In 2013 waren de volgende personen actief voor handicap + studie.

Bestuur

Henny Morshuis, bestuurder CINOP en handicap + studie

Directie

Marian de Groot, directeur handicap + studie

Medewerkers

Nelleke den Boer

Inge den Boer (vanaf 15 november 2013)

Anita van Boxtel

Bronwyn de Bruin

Liesbeth Geling

Judith Jansen

Lex Jansen

Per 1 december 2012 heeft de stichting een Adviesraad. Deze adviseert handicap + studie over strategie en beleid en treedt op als ambassadeur in het hoger onderwijs. De Adviesraad bestaat uit:

- Henny Morshuis, bestuurder handicap + studie, CINOP.
- Frank van der Duyn Schouten, Rector Magnificus en lid College van Bestuur Vrije Universiteit Amsterdam.
- Pauline Meurs, hoogleraar Erasmus Universiteit.
- Paul van Maanen, voorzitter CvB Hogeschool Leiden.
- Jan-Willem Meinsma, lid CvB Hogeschool Windesheim.
- Willem Louwers, voorzitter directie Rabobank Den Bosch.
- Jules Croonen, directeur HR Shell Nederland.

De Adviesraad is in 2013 tweemaal bijeen geweest.

Beschermvrouwe van de stichting handicap + studie is HKH Prinses Laurentien.